

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾರ ಪ್ರವಾಸ ಕೃತಿಗಳು

ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಬಿ.ಪ್ರಭುಪ್ರಸಾದ್

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹಾಗೂ ಇತರರೊಡನೆ ಮಾಡಿದ ಉತ್ತರ ಭಾರತ ಪ್ರವಾಸದ ಕಥನಗಳು ಅತ್ಯಂತ ರೋಚಕವೂ ಚೇತೋಹಾರಿಯೂ ಆದ ಬರಹಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖಕರು ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು. ಉತ್ತಮ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಲೇಖಕರೂ, ಗೀತರಚನಕಾರರೂ ಆಗಿರುವ ಅವರು ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮದ ಭಕ್ತರು.

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಪರಮ ಶಿಷ್ಯ, ಮತ್ತು ಅವರ ಮಾತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸ್ವದೇಶಗಳ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ದೂರದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಹಿಳೆಯರ ಮತ್ತು ದೀನ ದಲಿತರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಜೀವಮಾನ ಪರ್ಯಂತ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದವರು, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯೇ ಆಗಿ ಶ್ರೀಶಾರದಾ ಮಾತೆಯ ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರು, ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಕಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮಾಜ ಸೇವಕಿ, ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅವರೊಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಬರಹಗಾರ್ತಿ ಎಂಬುದೂ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಎಂಥ ಸೊಗಸಾದ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಬಹು ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿಲ್ಲ.

ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ಉದ್ಯೋಧನ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ 'Notes of Some Wanderings with the Swami Vivekananda' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಐದನೆ ಆವೃತ್ತಿ ಹೊರಬಂದಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ 'Kedarnath and Badri Narayan' ಇದನ್ನೂ ಉದ್ಯೋಧನ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ದಿಂದ ಪುನರ್ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು A Pilgrim's Dairy ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು.

ಮೊದಲು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರೊಡನೆ ಮಾಡಿದ ಸುತ್ತಾಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದರೆ ಅಮರನಾಥ ಯಾತ್ರೆಯ ಕಥನವನ್ನು ಅವರ ಲೋಕಿಸೋಣ. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟ ತಂಡ

ದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಐರೋಪ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳು, ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಧೀರಮಾತಾ, ಜಯಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವರು, ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಇದ್ದರು.

ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಭಕ್ತಿ, ಬಹುಶ್ರುತತ್ವ, ವಿಚಾರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಮಾನವೀಯ ಅಂತಃಕರಣಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆ ಸಹ ಆಗಿದೆ. “ಎಲ್ಲರ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಆಲಿಸುವ, ಎಲ್ಲರ ಭಾವನೆಗಳಿಗೂ ಸ್ಪಂದಿಸುವ, ಯಾರನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸದ, ಕಡೆಗಣಿಸದ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುವ ಸೌಭಾಗ್ಯ ನಮ್ಮದಾಗಿತ್ತು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಲೇಖಕಿ ನಿವೇದಿತಾ.

ಶ್ರೀಗುರು ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನರೇಂದ್ರ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯ ಆನಂದದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದು ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಬಿಡುವ ಆಸೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು, “ನೀನು ಮಹಾವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತೀಯಾ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಇದೇನು ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಆನಂದವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತೀಯಲ್ಲ. ಕಿಂಚಿತ್ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಕೀಲಿ ಹಾಕಿ, ಕೀಲಿ ಕೈಯನ್ನು ನಾನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಭಕ್ತಿ, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ, ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಾ ಅವರ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೀತಿ,

ಕರುಣೆ, ಶಿಷ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳು ಸದಾ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದರ ಚಿತ್ರಣವೂ ಈ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದ ಕಾಲ ೧೮೯೮ ಮಾರ್ಚ್‌ನಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ವರೆಗೆ. ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದುದು ಬೇಲೂರು, ನೈನಿತಾಲ್, ಆಲ್ಮೋರಾ, ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳು ಮತ್ತು ಅಮರನಾಥ ಗುಹೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಮರನಾಥ ಗುಹೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಿಮ ಸ್ತಂಭರೂಪಿ ಶಿವನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದು ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗಿದಾಗ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಆಡಿದ ಮಾತು, ಮಾಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು, ಮತ್ತು ಹೇಳಿದ ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಸೆಳೆಯುವುದು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿನೋದವಾಗಿ, ಹಾಸ್ಯಭರಿತ ಸಲ್ಲಾಪವಾಗಿ, ದೃಢವಾದ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯ ನಿಲುವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆ, ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಬೇರೊಂದು ಆಯಾಮದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಮೌಲಿಕವಾಗಿದೆ.

ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬರುವ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ ಹಳೆಯ ಕೆಲವು ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಪರಿವ್ರಾಜಕರಾಗಿ ಭಾರತದ ಪರ್ಯಟನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭೇಟಿಯಾದ ಖೇತ್ರಿ ಮಹಾರಾಜರ ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಅತಿಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ರಾಜದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನರ್ತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ತಾವು ಹೋಗದಿದ್ದಾಗ ನರ್ತಕಿ ಹಾಡಿದ, ‘ಪ್ರಭು ಮೇರಿ ಅವಗುಣ ಚಿತ್ ನ ಧರೋ’ ಎಂಬ ಹೃದಯದ ಅನುಕಂಪವನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಹಾಡಿಗೆ ತಾವು ಮಿಡಿದುದನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಶುಷ್ಕ ವೇದಾಂತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಮಾನವೀಯ ಅಂತಃಕರಣದ, ಕರುಣೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಆಗಿದ್ದರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, “ನನ್ನ ಗುರು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ನಿಸ್ಸೀಮ ಭಕ್ತರು, ನಾನು ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗಪಥಿಕ ಎಂದು ನೀವೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ. ನಿಜದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ. ನಾನು ಭಕ್ತ ಮಾತ್ರ” ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲೊಂದು ಕುಟೀರ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ, “ಇದು ಧೀರಮಾತಾರ ಮನೆ. ಈ ಪುಟ್ಟ ಮನೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಸ್ವರ್ಗ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರೋದು ಪ್ರೀತಿ ಒಂದೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಂಗಿದಾಗ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ತಮ್ಮ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಪರ್ಯಟನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಊರಿಂದೂರಿಗೆ ಅವರ ಹೆಸರು ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಯಾರಿಗೂ ಅವರ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಉಮಾ-ಶಿವ, ರಾಧಾ-ಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಿತ್ಯ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯ. ಒಮ್ಮೆ ಭಾರತದ ಧರ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಇತಿ

ಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ, ಮಗದೊಮ್ಮೆ ಜಾನಪದದ ಬಗ್ಗೆ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಭೂಮಿಯೇ ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಪುಣ್ಯಕಥೆ ಎನಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಸುವರು. “ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹಾಡಿದ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನಂತೂ ಮರೆಯಲಾರವು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಿವೇದಿತಾ. ವಿಷಯ ಯಾವುದನ್ನೇ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಅದ್ವೈತ, ಅನಂತತೆಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ. ಲೌಕಿಕ ಎಂಬುದು ತ್ಯಾಗ, ಸೇವೆ ಅನುಷ್ಠಾನವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಸಲ ಐರೋಪ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾ ಮಾತು ಪರ್ತಿಯನ್ ಕಾವ್ಯದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿತು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಪಾರ್ಸಿಭಾಷೆಯ ಒಂದು ಪ್ರೇಮಗೀತೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, “ಪ್ರೇಮಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಮಚ್ಚೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಸಮಸ್ತ ಸಂಪದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದುದು” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಪ್ರೇಮಗೀತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲಾರದವನನ್ನು ನಾನೆಂದೂ ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರು. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಹೇಳಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಸಹಜ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಈ ಕಥನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಪುಸ್ತಕದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇದು ಗುರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ಆಲೆದಾಟಗಳ ನಿರೂಪಣೆ. ಈ ಯಾತ್ರಾತಂಡ ನೈನಿತಾಲ್, ಆಲ್ಮೋರಾ, ಬರೇಲಿ, ಬಾರಾ ಮುಲ್ಲಾ, ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕಣಿವೆ, ಶ್ರೀನಗರ, ಝೀಲಮ್‌ನ ನದೀತೀರ, ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ತಂಗುತ್ತ, ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತ ಪ್ರವಾಸದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಚೆಲುವಿನ ಕಾಶ್ಮೀರದ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಯ ಭವ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೃನ್ಮನಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಒಬ್ಬ ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಶಿಷ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದು ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ. “ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ಮುಂದೆ ಯಾರಾದರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ದೈವೀ ಅವತಾರವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಮೊದಲು, ತಿಳಿಯಿರಿ.” ಒಂದು ಬೆಳಗು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ರಾಜಾ ರಾಮಮೋಹನ ರಾಯರನ್ನು ಕುರಿತು ದೀರ್ಘ ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಹರಿಕಾರರಾದ ಅವರ ಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದನೆಯದು ಆತ ವೇದಾಂತ ವನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡುದು, ಎರಡನೆಯದು ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತಿ, ಮೂರನೆಯದು ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸೋದರತ್ವ. ರಾಮಮೋಹನರಾಯರ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿ, ದೂರದರ್ಶಿತ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಒಂದು ದಿನ, ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಪೂರ್ವದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶೀಲವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಹಿಂದೂ ವೈವಾಹಿಕ ಪದ್ಧತಿಯ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ-ವಿಶ್ವಾಸ-ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಪೌರ್ವಾತ್ಯ (ಭಾರತೀಯ)ರಲ್ಲಿ ಶೀಲ-ಚಾರಿತ್ರ್ಯ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹಿಂದೂಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಣವನ್ನೂ ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವರ್ಣ

ವನ್ನೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವೈಶ್ಯಧರ್ಮವನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ಆರಂಭವಾದ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ಸರಳವಾದ ಸುಂದರವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ (ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ) ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಬೇಲೂರಿನ ಗಂಗಾತಟ, ನಂತರ ಹಿಮಾಲಯದ ಮಡಿಲು, ನೈನಿತಾಲ್, ಆಲ್ಮೋರಾ, ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕಣಿವೆ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಮರೆಯಲಾಗದ ಕ್ಷಣಗಳು. ಕಥನ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. “ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನಿಸರ್ಗದ ಚೆಲುವು, ಹಿಮಾಲಯದ ದೇವಭೂಮಿಯ ಭವ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿತುಂಬಿರುವದೀನದಲಿತರಹಾಗೂಮೂರ್ಖರೊಂದಿಗೂ ಒಂದಾಗುವರು. ಅವರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡುವ, ಹಾಗೆಯೇ ದೋಷವೇನೆಂದೇ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ; ಈ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಚಂಚಲತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಕ್ಕಿದ್ದೇವೆ. ದಿವ್ಯ ಆಗ್ನಿಯ ಪಕ್ಕ ಕುಳಿತು ಹಿತವಾದ ಶಾವಿದ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ. ಪರಮಪಾವನ ದಿವ್ಯಶಿಶು ಎಚ್ಚರವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ” ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾರೆ ಲೇಖಕಿ ನಿವೇದಿತಾ.

ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಜೊತೆಗೆ ಊರಿದೂರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ಸೊಗಸು, ಬಾರಾಮುಲ್ಲಾದ ಅರಳಿದ ಹೂಗಳ ನೋಟ, ಇಸ್ಲಾಮಾ ಬಾದ್‌ನ ಪಾಪ್ಲರ್ ಮರಗಳು ಹಸಿರು ಗದ್ದೆ ಭತ್ತದ ಪೈರು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ದೃಶ್ಯ, ದೆಹಲಿಯ ರಾಜವೈಭವ, ತಾಜಮಹಲಿನ ತಂಪಾದ ಚೆಲುವು ಇವುಗಳನ್ನು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಎಂಬ ಆಸೆ. “ಆದರೆ ಮಧುರ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದಿರುವ ಅನುಭವ ನಮ್ಮದು...”ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಲೇಖಕಿ.

ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಆಗ್ರಾದ ತಾಜ್‌ಮಹಲ್ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ವ್ಯಾಸರು, ಶುಕಮುನಿ, ಜನಕ ಮಹಾರಾಜರ ಬಗ್ಗೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಹಿರಿಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಹಾಗೂ ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರರು ಯುವಕರ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬಂದ ಎರಡು ಸಾವುಗಳ ಸುದ್ದಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಕಲಕಿತು. ಪವಹಾರಿ ಬಾಬಾ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅವರನ್ನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮ ಹಂಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದ್ವಿತೀಯರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ, “ಕಚ್ಚಿದ ಹಾವನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನ (ದೇವರ) ದೂತ” ಎಂದು ಪವಹಾರಿ ಬಾಬಾ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದಾದ ಮರುದಿನ ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಶಿಷ್ಯ ಗುಡ್‌ವಿನ್ ಊಟಿಯಲ್ಲಿ ತೀರಿಹೋದ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಇದು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಬಾಧಿಸಿತು. ಗುಡ್‌ವಿನ್‌ನನ್ನು ದೇವರು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದಿತ್ತು, ಆದರೆ ದೈವಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನಿಂದಿಸಲಾಗದು ಎಂದರು.

ಈ ನೋವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಾಧಾ, ಕೃಷ್ಣ, ಗೋಪಿಯರ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿದರು. ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ನಿಜ

ವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನೇ ಎಂಬಷ್ಟು ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ. ದನಗಾಹಿ, ಮಹಾಮುತ್ತದ್ವಿ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತ, ಗೀತೆಯಂತಹ ಚಿರಂತನ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಜಗದ್ಗುರು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಆತ ಪೂರ್ಣಾವತಾರಿಯೇ ಎಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ, ಭಾವಪರವಶರಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ-ಸಂಗೀತಗಳ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದರು.

ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಕನಿಷ್ಠನ ರಾಜ್ಯಭಾರ, ಸಾಮ್ರಾಟ್ ಆಶೋಕನ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಾರ, ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ದಾಳಿ, ಕ್ರೈಸ್ತಮತ ಸದ್ವಿಲ್ಲದ ಹಬ್ಬಿದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದರು. ಚೆಂಗೀಸ್‌ಖಾನ್, ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್, ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನಂಟು ಮಾಡಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಕಾರರು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಇತ್ತೇ ವಿನಹ ಅಧಿಕಾರ ದಾಹ, ನೀಚತನ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದರು ಸ್ವಾಮೀಜಿ. ಒಂದು ದಿನ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ‘ಕ್ಷೀರಭವಾನಿ’ಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ನಮ್ಮ ದೋಣಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾದರಕ್ಷೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಇಸ್ಲಾಮ್ ಒಂದೇ ಪುರೋಹಿತರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ್ದು ಎಂದು ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಯಾತ್ರಾತಂಡ ಗುರುವಾರ ಪೆಹಲ್ಗಾಮ್ ತಲುಪಿತು. ಅಮರನಾಥಕ್ಕೆ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸೋನ್‌ಮಾರ್ಗ್ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹಿಮಪಾತದಿಂದಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಲ ಅಮರನಾಥಕ್ಕೆ ಪೆಹಲ್ಗಾಮ್ ದಾರಿ ಸಲೀಸಾಗಿತ್ತು. ಅಮರನಾಥಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದಂತೆ ಘಟ್ಟದ ದಾರಿ ಕಡಿದಾಗಿ ಬಹಳ ಕಠಿಣ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎನಿಸಿತು. ನಡೆದು, ಹತ್ತಿ, ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಸುಸ್ತಾದರು. ಅಮರನಾಥ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಜೊತೆ ಬರಲು ತಮ್ಮ ಮಾನಸಪ್ರತಿ ನಿವೇದಿತಾಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಗುಹೆ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ತಿಳಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಝರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಗುಹೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತರು. ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಗುಹೆ. ನಿವೇದಿತಾರ ಕಣ್ಣುಗಳೆತ್ತಲು ೩-೪ ಅಂಕಣಗಳ ಚರ್ಚು ಇರುವಷ್ಟು ವಿಶಾಲ. ಆ ಹಿಮಸ್ತಂಭ ಸುಮಾರು

೧೦-೧೨ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರಬಹುದು. ಅದರ ಹಿಮ ಕರಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗರೂಪಿ ಅಮರನಾಥ ಶಿವನ ದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ಕೈಲಾಸದ ಬಾಗಿಲೇ ತೆರೆದಂತಾಯಿತು. ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ಪುಲಕಿತರಾದರು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನ ಚರಣಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದಂತಾಗಿ ಭಾವ ಪರವಶರಾದರು. ಎಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪುವುದೋ ಎಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಅರ್ಧಗಂಟೆಯ ನಂತರ ನದಿಯ ಕಡೆಯ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು “ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವಾಯಿತು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಗ್ನ ಸಾಧು, ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮತ್ತು ನಾನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಸ್ವಾಮೀಜಿ, “ಈ ಹಿಮಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೇ ಎಂದು ನನಗನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಳ್ಳ ಪೂಜಾರಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಪೂಜೆಯ ಮಾರಾಟವೂ ಇಲ್ಲ. ಆಯಾ ಭಕ್ತರ ಮಾನಸಿಕ ಪೂಜೆ ಅಷ್ಟೆ. ಯಾವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ನನಗಿಷ್ಟು ಆನಂದವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದರು. ಅಮರನಾಥ ಹಿಮಲಿಂಗ ಒಂದು ಕವಿತೆ ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ಮಾಡಿದರು. “ಅಮರನಾಥ ಈ ಗುಹೆಯನ್ನೂ ಆಕಾರಗೊಳ್ಳುವ ಲಿಂಗರೂಪಿ ಹಿಮ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು, ಚಿದುರಿದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದ ಕುರಿಗಾಹಿಗಳೇ ಇರಬೇಕು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಈ ಗುಹೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕರಗದೆ ನಿಂತಿರುವ ಈ ಹಿಮಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗಿರಬೇಕು” ಎಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಊಹಿಸಿ ಹೇಳಿದರು.

ಮಾರನೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪೆಹಲಗಾಮಿಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದರು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿನ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಬೆಳಗಾಗುವ ಮುನ್ನವೇ ಹೊರಟು ರವಿ ಉದಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೃತ್ಯು ಸರೋವರವನ್ನು ದಾಟಿ ಗಿರಿ ಶಿಖರದ ಕೆಳಗೆ ಕಿರಿದಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಘಟ್ಟವನ್ನಿಳಿದು ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಹಾರ ಮಾಡಿದರು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತವರಿದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಮಗಾದ ಅಮರನಾಥ ಶಿವನ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಮರುದಿನ ಇಸ್ಲಾಮಾಬಾದಿಗೆ ನಂತರ ಶ್ರೀನಗರಕ್ಕೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿದು ಯಾವಾಗ ತಮ್ಮ ಎಂದಿನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಧು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತೇನೋ ಎಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ತವಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಮೊದಲವಾರ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾಗೆ ತಾವು

ಹಿಂತಿರುಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಐರೋಪ್ಯರ ತಂಡ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಲಾಹೋರ್, ಡೆಲ್ಲಿ, ಆಗ್ರಾ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಯೋಜನೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಲಾಹೋರಿಗೆ ಬಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಕಲ್ಕತ್ತಾಕ್ಕೆ-ಐರೋಪ್ಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ಹೊರಟರು.

ಕವಿಯ ಭಾವ, ಕಲಾವಿದನ ಕಣ್ಣು, ನಿಸರ್ಗದ ಅನುಸಂಧಾನ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಲ್ಲವೂ ಈ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಮೇಳವಿಸಿವೆ. ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರ ಬೇಸರ ಬರುವಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿಲ್ಲ. ಬರೆಹ ಹಿತ-ಮಿತ-ರಸಭರಿತವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ೧೨೨ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಬರೆದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ನೆಚ್ಚಿನ ಗುರು ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವುಕತೆಯಿಂದ ಆರಾಧನಾಧೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಹಜವಾದ ನೈಜ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಚಿತ್ರಣವಷ್ಟೆ ಇದ್ದರೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಮೇಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿವೇದಿತಾರ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ‘ಕೇದಾರನಾಥ ಮತ್ತು ಬದರಿ ನಾರಾಯಣ’(Kedarnath and Badri Narayan) ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇಗ ಅವಲೋಕಿಸೋಣ. ನಿವೇದಿತಾ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಹ ಯಾತ್ರಿಕರ ತಂಡ ಕೇದಾರ್-ಬದರಿ ಯಾತ್ರೆ ಕೈಗೊಂಡ ಈ ಪ್ರವಾಸದ ಕಥನ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಲೇಖಕಿ ನಿವೇದಿತಾರ ಬಾಯಲ್ಲೇ ಕೇಳೋಣ: “ನಾವು ಕೇದಾರನಾಥಕ್ಕೂ ಬದರಿ ನಾರಾಯಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ನಮ್ಮ ತಂಡದ ಒಬ್ಬರು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ, ಭಾವುಕರಾಗಿ ನಾವೀಗ ಮಾನಸ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ-ಕೇವಲ ೧೦-೧೨ ದಿನಗಳ ಪಯಣ ಅಷ್ಟೆ. ಈ ಪ್ರಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಜನ ಕೈಲಾಸ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ‘ನಾವೀಗ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ!’ ಎಂದರು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕೈಲಾಸದ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರ ವಾರಣಾಸಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಇರುವ ಹರಿದ್ವಾರ, ಹೃಷಿಕೇಶ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಏರುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಕೇದಾರನಾಥ ಮುಕುಟಪ್ರಾಯವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬದರಿ ನಾರಾಯಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಈಗ ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ. ಉತ್ತರಭಾರತದ ಹಿಮಾಲಯ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಮಾಡಿರದ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈಗ ನಾವಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಯಾವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಸ್ಥಳಗಳು ಯಾವುವು, ಅವುಗಳ ಹೆಸರು, ಯಾವುದು ನೇರವಾದ ಹತ್ತಿರದ ದಾರಿ, ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಮೈಲಿ ದೂರ, ಯಾವ ಯಾವ ಕಡೆ ಧರ್ಮಭಕ್ತ-ಬಿಡಾರಗಳ ಸೌಕರ್ಯ ಇದೆ, ಊಟ ವಸತಿಗಳಿಗನುಕೂಲವಿದೆ ಎಂಬೀ ವಿವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ, ಈಗಿರುವ ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು

ಬದರೀನಾಥ

ಎದುರಿಸುವ ಪರಿಪಾಟಲು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ” ಎಂದು ನಿವೇದಿತಾ ಬರಹ ವನ್ನಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ: “ಸುಲಿಯದೆ, ಶೋಷಿಸದೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಪಂಡಾ ನಮಗೆ ಸಿಗಬೇಕು. ಆತ ವಿಧ್ವಾಂಸನಾಗಿರಬಾರದು. ಸ್ಥಳಗಳ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯವಿರುವ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ, ಜನಸಂಪರ್ಕ ವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ. ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ನನಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಅದು ಭಾರತದ ಧಾರ್ಮಿಕ -ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆ. ದೇಶದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳ ನಾನಾ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಯಾತ್ರಿಕರು ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾರೆ. ಪಂಜಾಬಿಗಳು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವರು ಬಂಗಾಳಿಗಳು ಮುಂತಾಗಿ ನಾನಾ ಭಾಷಿಕರು ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಈ ಭಾಗದ ಅರ್ಚಕರಲ್ಲ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದವರೇ; ರಾವುಲರು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಇವರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕಡೆಯವರನ್ನೇ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಡೀ ಭರತಖಂಡ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೈಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನು ವಿದೇ ಶೀಯರಾದ ನಾವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ತಪ್ಪು ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ.

“ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಗೌರವಸ್ಥಾನ- ಮಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬದುಕು ಇವೆಯೇ ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸುವವರಿಗೆ ಈ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಅಂತಹ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸುತ್ತದೆ. ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಂಡ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಯಾರೆ ಆಗಿರಲಿ ಚಿಕ್ಕವರೋ, ವಯಸ್ಸಾದವರೋ, ಅವರಾಗಿರಲಿ ಭಯ, ಸಂಕೋಚಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಬಲೆಯರೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಜಪಮಣಿ ಎಣಿಸುತ್ತಲೋ, ಜಪಮಣಿ ಇಲ್ಲದವರು ಬಾಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ಅರೆ ಧ್ಯಾನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದು ಕಂಡಿತು. ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಾವೆಲ್ಲ ಚಿರಪರಿಚಿತರು ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಎದುರು ಬಂದವ ರೊಡನೆ ನಗುಮುಖದಿಂದ ಜೈ ಕೇದಾರನಾಥ ಎಂತಲೋ, ಜೈ ಬದರೀನಾಥ ಎಂದೋ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ, ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ. ಇದು ಇವರ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಪ್ರೀತಿ, ಹೊಳಪು ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವರು ನಮ

ಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ತಲೆಬಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಆ ಚೆಲುವು ನನ್ನ ಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದವು. ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವರು - ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಅಲ್ಲ, ದೂರದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ, ಬಹುಶಃ ಅಲ್ಲಿನ ದೇವರಿಗೆ, ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾತ್ರೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಆಗೋಚರವಾಗಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಕೇದಾರನಾಥನಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ಬದರೀನಾಥನಿಗೆ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ.”

ಐರಿಷ್ ಮಹಿಳೆ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ, ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಭಾರತದ ಜೀವಾಳವೇ ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿ, ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಬತ್ತಿದ ಪ್ರವಾಹದ ನಡುವಣ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಗಳನ್ನೇರುತ್ತ ಇಬ್ಬರು ತುಂಬಾ ವಯಸ್ಸಾದ, ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾದ ಮಹಿಳೆಯರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ಕ್ಷೀಣ-ನಿತ್ರಾಣರಾದ ನಡುಬಾಗಿರದ ಅವರು ಬದರಿ ನಾರಾಯಣದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಡೆದು ಬರುತ್ತ ಒಬ್ಬಳು ಎಡವಿ ಮುಗ್ಗರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಯ್ಯೋ ಹುಷಾರಮ್ಮ ಎಂದ ಸಹಯಾತ್ರಿಕರ ಉದ್ಗಾರಕ್ಕೆ ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವವನು ಬದರಿ ನಾರಾಯಣನೇ ಅಲ್ಲವೇ? ದಿಗಿಲೇಕೆ? ಅವನ ದರ್ಶನವಂತೂ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಈ ದೇಹಕ್ಕೇನಾದರೂ ತಾನೆ ಏನು? ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎಂಥಾ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅವರದು!

ಈ ಯಾತ್ರಿಕರಲ್ಲ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ಹರಿದ್ವಾರದಿಂದ. ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಅದು ದಾರಿ ಎಂಬುದೆ ಅದರ ಹೆಚ್ಚಳಿಕೆ. ಯಾತ್ರಿಕರು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ದರ್ಶಿಸುತ್ತ ಮೈಮರೆವ ಸಂಧ್ಯಾರತಿ, ಗೋಪುರದಾರತಿ ನಿವೇದಿತಾರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿತು. ಭಾರತದ ನಾನಾ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಂದ ಬರುವ ಯಾತ್ರಿಕರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತದೇಕಚಿತ್ತರಾಗಿ ಗಂಗಾಮಾಯಿಗೆ ಮಾಡುವ ಈ ಸುಂದರ ಸಂಧ್ಯಾರತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದೆಲ್ಲ ಮುಗಿದೊಡನೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸುತ್ತಣ ಹರಿದ್ವಾರ ವನಶ್ರೀ, ದೂರದ ಹೆಚ್ಚು ಹಸುರಿನ ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳು ಭಗವಂತನ ಕರುಣೆಯ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಅವನ ಅಪಾರ ಮಹಿಮೆಯ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು. ಆ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ನಮನ ಎಂಬರ್ಥದ ಸ್ತುತಿ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ರೈಲು ಸೌಕರ್ಯದಿಂದ ಹರಿದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ಸಂಜೆ ಕತ್ತಲಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೀಯ ಬೇಕು. ಹುಲಿಗಳ ಭಯ! ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲವು ಮೈಲಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಖಾಲ, ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರ ಶಿವನ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ದಕ್ಷ ಯಜ್ಞ, ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನ ಅಹಂಕಾರ, ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿಯ ಆತ್ಮಾಹುತಿ, ವೀರಭದ್ರನ ಅವತಾರ, ದಕ್ಷನ ಶಿರಚ್ಛೇದನ, ಮತ್ತೆ ದೇವತೆಗಳ ಮನವಿಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಶಾಂತ ನಾದ ಶಿವ, ದಕ್ಷನಿಗೆ ಟಗರಿನ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಬದುಕಿಸುವುದು, ಈ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆ ನೆನಪಾಗುವುದು.

ಹೃಷೀಕೇಶ

ಹೃಷೀಕೇಶ ಹರಿದ್ವಾರಕ್ಕೆ ೧೨ ಮೈಲಿ. ಪ್ರಾಚೀನ ಗುರುಕುಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದೊಳಪಾದಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳ. ನೂರಾರು ಪರ್ಣಕುಟೀರಗಳು, ಸಾಧುಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಹೋಮ ಹವನದ ಶಾಖ ಚಳಿಗೆ ಆಪ್ತಾಯಮಾನ. ಧ್ಯಾನ, ಅಧ್ಯಯನ, ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತರು ಅರ್ಪಿಸುವ ಧಾನ್ಯ ಇಲ್ಲವೆ ಪಕ್ಷಾನ್ನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಅವರು ಯಾರೂ ಭಿಕ್ಷುಕರಲ್ಲ, ಸಮಾಜದ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಜನರ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಅರ್ಪಣೆ ಅನ್ನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ವಾಸಗೃಹಗಳು, ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳು, ಗಿರಿಗುಹಗಳು, ಯಾವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರಕೋಪಗಳಿಗೂ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯಪಠಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯೇ ಆದ್ಯಾಚಾರ್ಯ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಝೂಲಾ ಆದರ್ಶ ಪುರುಷ ಶ್ರೀರಾಮನ ನೆನಪು ತರುತ್ತದೆ.

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಯಾತ್ರಿಕರ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗು! ಉಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ಹುಲ್ಲಿನ ಜೋಪಡಿಗಳಾದರೂ ಸರಿ, ಮರಗಳ ಬುಡವಾದರೂ ಸರಿ, ಅಲ್ಲೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮಲಗುತ್ತಾರೆ. ನೆಲವೆ ಹಾಸಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳ ಗಂಟೆ ತಲೆ ದಿಂಬು. ತಾರಾಬಿಚಿತ ಆಕಾಶವೇ ಮಾಳಿಗೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ಸರಳತೆಯಿರುವುದಾದರೆ ಏನು ಚಿಂತೆ?

ಹೃಷೀಕೇಶದಿಂದ ಏರುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತುತ್ತಾ ಹಿಮಾಲಯ ದೆಡೆಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಟ್ಟದ ಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಗಂಗಾ ಎಂಬ ನೀರ್ಬೀಳು ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕೇದಾರನಾಥ

ಹಗಲೇ ಚುರುಕಾದ ಬಿಸಿಲು, ರಾತ್ರಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು, ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡು. ಹೀಗೆ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ನಿಸರ್ಗದ ಚೆಲುವು ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮನ ಸೆಳೆಯುವುದು. ೧೦ ಮೈಲಿ ನಡೆದರೆ ದೇವಪ್ರಯಾಗ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಊರು ಚಿಕ್ಕದು. ಊರಿಗಿಂತ ಭೋರ್ಗರವ ಅಲಕಾನಂದ-ಭಾಗೀರಥಿ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ಕೆಳಗೆ ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲುರುಳಿ ಧುಮುಕುತ್ತ

ಸಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಯಾಗರ ಜಲಪಾತದ ಭವ್ಯಜಲರಾಶಿ ಸಹ ಈ ಸಂಗಮದ ಭವ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೀರಲಾರದು, ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಲ ಮಧ್ಯದ ಬಂಡೆಯ ೨೫೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಗುಡಿ. ದೇವಪ್ರಯಾಗ ಶಿವನ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಹರಿಹರರಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಶಿವಲಿಂಗ ೬-೭ನೇ ಶತಮಾನದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದಿಶಂಕರರು ಬಂದ ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಅವರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೂ ಇದು ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಯಾವ ಸೌಕರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಕೊಳಕು ತಾಣವಾದ ರಾಮಪುರದಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ನಿಲ್ಲದೆ ೫ ಮೈಲಿ ದೂರದ ಬಿಲ್ವಕೇದಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲೂ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಊಟದ ನಂತರ ಶ್ರೀನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಬಿಲ್ವಕೇದಾರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೋಧಿಸುವ ಬುದ್ಧನ ವಿಗ್ರಹವೂ ಇದೆ.

ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿವೇದಿತಾರ ತಂಡ ಶ್ರೀನಗರವನ್ನು ತಲಪುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ರುದ್ರಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ೧೦ ಮೈಲಿ. ಗುಪ್ತಕಾಶಿಗೆ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ೧೦ ಮೈಲಿ ಗೌರಿಕುಂಡ ತಲುಪಿ ರಾಮಬರಾ ಮೂಲಕ ಕೇದಾರನಾಥಕ್ಕೆ ೧೨ ಮೈಲಿ. ದಾರಿ ತುಂಬಾ ಕಡಿದಾದುದು, ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದುದು. ಘಟ್ಟದ ಸರ್ಪದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಯಾತ್ರಿಕರು ಕೇದಾರನಾಥನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ದೇವಸ್ಥಾನವೆ ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ ಭದ್ರವಾಗಿದೆ. ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಪುರಾತನವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಾಳಿ ದೂರದ ಮಾತು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ-ಹಿಂದೂಧರ್ಮಗಳು ಮಾತ್ರ ಜೊತೆಗೂಡಿರಬಹುದು ಹಿಂದೆ. ನಿವೇದಿತಾರ ತಂಡ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಎರಡನೆ ದಿನ, ಯಾರೋ ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ವೃದ್ಧ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕೇದಾರನಾಥನ ದರ್ಶನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹರಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಜೀವನದ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮುಕ್ತನಾದಂತೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಪುಣ್ಯ, ಕೇದಾರನಾಥನ ಕೃಪೆ! ಎಂದುದ್ದಗಿಸಿದರು ನೆರೆದ ಭಕ್ತಯಾತ್ರಿಕರು. ಚಳಿಗಾಲದ ಹಿಮ ಬೀಳುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಳಗೆ ಮೈಲಿಗಳ ದೂರದ ಊಖೀಮಠಕ್ಕೆ ಕೇದಾರನಾಥ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಯಾತ್ರಿಕರು ಕೇದಾರನಾಥನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ರುದ್ರಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿನ ಕವಲು

ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಬದರೀನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಸಹಯಾತ್ರಿಕರೊಡನೆ ನಡೆಯುತ್ತ, ಕಾಡು, ಬೆಟ್ಟ, ಕಣಿವೆ, ಹಿಮವತ ಪರ್ವತಾವಳಿಯ ನಾನಾ ವರ್ಣದ ನಾನಾ ರೂಪದ ಹೂಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿಭಾವ ಪರವಶ ರಾಗಿ ಬದರಿ ನಾರಾಯಣನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ, ಇಲ್ಲಿನ ವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ, ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಯಲು ಸೀಮೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾರೆ.

ನಿವೇದಿತಾರ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನವನ್ನೊದುತ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಪೌರಾಣಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಥೆಗಳ ಚಿತ್ರಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಸಮಸ್ತ ಹಿಮಾಲಯವೂ ಶಿವಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದುದು. ಹಿಮಾಲಯವನ್ನು ನಗಾಧಿರಾಜನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನ ಕುಮಾರ ಸಂಭವ-ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದ ಸಂದೇಶ ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮರಹಿತವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಮನ ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಕೇದಾರ-ಬದರೀ ಯಾತ್ರೆಗಳ ಸೊಗಸಾದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಹಿಳೆ ತನಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯದ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳೆರಡನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶೈವ-ವೈಷ್ಣವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಂಡಿರಬಹುದು ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಕುತೂಹಲವನ್ನು, ತಾವು ನೋಡಿದ ಎರಡು ಪುಣ್ಯ

ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲದೆ, ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಬರುವ ಸ್ಥಳಗಳ ಐತಿಹ್ಯ-ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲರೂ ಅಭಿಮಾನಪಡುವ ಮಾನವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತೋರಿ, ತಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷೆ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಶೈಲಿ ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೂ ಈ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಯಾತ್ರೆ, ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ವಾಹನ ಹಾಗೂ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿರುವ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೂ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಯ ವ್ಯಾಸ, ಭೀಮಸೇನ; ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ಆಪೋಶನ ಮಾಡಿದ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿ, ಪಾಂಡವರ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ, ರಾಮಾಯಣದ ನೆನಪುಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಝೂಲಾ, ದೇವಪ್ರಯಾಗದ ಶ್ರೀರಾಮ ದೇವಸ್ಥಾನ; ವೈಷ್ಣವ ದೇಗುಲಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡ-ಹನುಮರು ಶೈವದೇಗುಲಗಳಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ, ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಕರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಿವೇದಿತಾ ಗಮನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೇವಲ ಲಲಿ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳು, ಇಷ್ಟು ಆಲೋಚನೆಗಳು ತುಂಬಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾರ ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರವಾಸಕಥನಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ❖

SSES

SREE SIDDAGANGA EDUCATION SOCIETY®

Sree Siddaganga Math, Tumkur - 572 104, Karnataka, India.

Ph: 2282411, 2282211 E-mail: sses_swamigalu@yahoo.co.in Website: www.sses.org.in

Sree Siddaganga Education Society, Sree Siddagangamath was established on 17th July 1963 with an Object to promote Education and Culture by Establishing, maintaining or mananging Colleges, Schools, Institutions, Training Centres, Medical Colleges, Hospitals, Research Centers, Libraries, Hostels etc.

Sree Siddaganga Education Society is running about 128 Institutions as on date right from Nursery to Engineering and Post Graduate Courses. It is being run under the blessings and able guidance of Dr. Sree Sivakumara Swamigalu the Hon'ble President of Sree Siddaganga Education Society, Sree Siddagangamath.

A Free Boarding & Lodging Home for 9000 Students is also being run at Sree Siddagangamath by His Holiness Dr. Sree Sree Sivakumaraswamigalu the Revered President of Sree Siddaganga Education Society.

Sd/
T.K. Nanjundappa
Secretary